

УДК 343.353.12

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-3-225-231

Михайло ФІАЛКА ©

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ДОКУМЕНТ, ЩО МІСТИТЬ ДЕРЖАВНУ ТАЄМНИЦЮ? ЯК ПРЕДМЕТ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ

Досліджено проблеми існування документа, що містить державну таємницю, як предмета кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці. Наголошено на відповідних характерних аспектах цієї проблеми, а саме: базовим розумінням у змісті предмета в цій категорії кримінальних правопорушень є поняття «документ»; інформаційною складовою таких документів є відомості, що містять державну таємницю; зміст інформації або відомостей, які закріплюються в документі, прямо пов'язаний із сферою державної таємниці.

Зроблено висновок, що в Кримінальному кодексі України є низка кримінально-правових норм, в яких предметом кримінального правопорушення є документ, що містить у собі державну таємницю, і вказівка про який робиться або прямо, або опосередковано.

Ключові слова: документ; документ, що містить у собі державну таємницю; державна таємниця; предмет кримінального правопорушення.

Постанова проблема. Досліджуючи питання охорони документообігу та документа кримінально-правовими засобами ми не одноразово наголошували на тому, що це є актуальною проблемою для сучасного українського суспільства та її правової системи. Суспільно небезпечні посягання на документ та його обіг в різноманітних сферах суспільства, а саме – документообіг, суттєво впливають на розвиток сучасного суспільства та завдають певним суспільним відносинам суттєвої шкоди. У сучасних умовах особливої актуальності набуває питання захисту сфери охорони державної таємниці, а отже, виникає логічне питання про місце документа, що містить у собі відомості, які віднесені до категорії державної таємниці, в конструкції складів кримінальних правопорушень у цій сфері. Законодавець передбачив у Кримінальному кодексі України (далі – *КК України*) низку кримінально-правових норм, які встановлюють кримінальну відповідальність за суспільно небезпечні посягання в цій площині (ст. 114, 114-2, 328, 329 та 422 КК України). При цьому ми не враховуємо в цій ситуації ті випадки, коли документ визнається законом або як засіб (знаряддя) вчинення кримінального правопорушення, або його існування передбачається в межах способу вчинення кримінального правопорушення. Внаслідок чого є потреба чітко вибудувати розуміння змісту терміна «документ, що містить державну таємницю», як предмета тих чи інших складів кримінальних правопорушень в КК України, та врахувати використання в кримінальному законі певного різноманіття за своїм змістом інших документів.

До того ж якщо проаналізувати статистичну інформацію про обліковані кримінальні правопорушення в Україні в період з 2013 по 2022 рік, то можна спостерігати таку картину: найбільш характерні склади кримінальних правопорушень, які у своїй структурі документ, що містить державну таємницю, як предмет кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, демонструють зростання абсолютної кількості в структурі загальної злочинності на Україні (наприклад, ст. 329 КК України – з 7 до 8 кримінальних правопорушень; ст. 422 КК України – з 1 до 17 кримінальних правопорушень) [1].

Вищезазначене дає нам змогу наголосити на тому, що з метою вдосконалення теоретичного усвідомлення змісту поняття документа, що містить державну таємницю, як предмет кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, є потреба

© М. Фіалка, 2023

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5599-3335>

fialkami70@gmail.com

реалізувати відповідне наукове дослідження.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми.

Аналізуючи питання дослідження проблеми документа, що містить державну таємницю, як предмета кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці необхідно наголосити на тому, що це питання розглядалось науковцями через призму загального аналізу кримінально-правового захисту документа в певній історичній ретроспективі. Найбільш ближчим до сучасного підходу розуміння документа в кримінальному законодавстві є історичний період, пов'язаний з входженням України до складу Радянського Союзу. В ті часи найбільш відомі дослідження проблематики кримінально-правової охорони документів Б. Пінхасова (*захист документів за радянським правом*), Г. Полєнова (*питання кримінальної відповідальності за крадіжку та підроблення документів*), А. Кузнецова (*поняття та види документів за радянським кримінальним правом*), Т. Сергєєвої (*питання боротьби з фальсифікацією документів за радянським кримінальним правом*), Я. Яковлева (*поняття та класифікація документів в радянському праві*) та інших. Але, як бачимо, дослідження цих правознавців стосуються загальної проблеми захисту документа кримінально-правовими засобами. Щодо питання аналізу захисту документа, який містить державну таємницю, то в ті часи окремих самостійних досліджень не проводилось. У теорію сучасної кримінально-правової науки свій внесок дослідження проблематики захисту документів зробили такі відомі закордонні дослідники, як: В. Канунніков (*питання кримінально-правової охорони службового документа*), О. Сабітова (*проблема документа як ознаки злочинів у сфері економіки*), В. Сергєєв (*проблеми кримінальної відповідальності за підроблення платіжних документів*), Ю. Щиголєв (*проблема фальсифікації документів*) тощо.

Зрозумілий факт, що, не принижуючи значення історичного та закордонного досвіду дослідження кримінально-правової охорони документів, нас, без будь-яких сумнівів, цікавлять наукові дослідження сучасних вітчизняних правників. Серед українських правознавців, які займались дослідженням проблеми документа в кримінальному праві, можна виділити таких: С. Тучков («*Підроблення документів як способу вчинення злочину*») [2], Ю. Дзюба («*Кримінальна відповідальність за викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження (аналіз складу злочину)*») [3], Н. Тімошенко («*Кримінально-правова характеристика підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збуту та використання*») [4].

Нами також було виконано наукове дослідження проблематики кримінально-правової охорони документообігу, де був здійснений аналіз змістовної сутності документа, реалізована класифікація документів та класифікація кримінально-правових норм, в яких документ передбачений у вигляді тієї чи іншої ознаки складу кримінального правопорушення [5].

Зважаючи на вищевикладене, треба наголосити на тому, що проблема документа, що містить державну таємницю, як предмета кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, певною мірою є не дослідженою та не розкритою з погляду кримінально-правового аналізу.

Метою наукової статті є дослідження проблеми документа, що містить державну таємницю, як предмет кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці. Досягнення поставленої перед собою мети в межах нашого наукового дослідження плануємо через виконання відповідного завдання, а саме: через аналіз змісту окремих кримінально-правових норм, що передбачають встановлення кримінальної відповідальності за суспільно-небезпечні діяння у сфері охорони державної таємниці.

Наукова новизна дослідження полягає у встановленні змісту поняття документ, що містить державну таємницю, та визначення його як предмет кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до положень ст. 1 Закону України (*далі – ЗУ*) «Про державну таємницю» під державною таємницею ми розуміємо вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані у встановленому порядку державною таємницею і підлягають охороні державою [6]. Тобто, інакше кажучи, можна з відповідним переконанням наголосити на тому, що збереження державної таємниці є одним з напрямів національної безпеки України.

Крім того, охорона державної таємниці, відповідно до положень ст. 19 ЗУ «Про національну безпеку України», є одним із завдань, які покладені на державний орган спеціального призначення з правоохоронними функціями, що забезпечує державну безпеку, а саме Службу безпеки України [7]. При цьому, як наголошує цей законодавчий акт, державною безпекою в Україні визнається захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності і демократичного конституційного ладу та інших, життєво важливих національних інтересів від реальних і потенційних загроз невоєнного характеру.

Все визначене вище дає змогу нам наголошувати на актуальності збереження державної таємниці в сучасних умовах кримінально-правовими заходами.

Насамперед, на нашу думку, необхідно визначити кримінально-правові норми, в яких законодавець передбачив обов'язкову наявність предмета кримінального правопорушення у вигляді документа, що містить державну таємницю.

Проаналізувавши зміст Кримінального кодексу України (*далі – КК України*), можна наголосити на тому, що в структурі закону склалась відповідна картина:

- кримінально-правові норми, в яких законодавець прямо передбачив предметом кримінального правопорушення документ, що містить державну таємницю;
- кримінально-правові норми в яких законодавець опосередковано зробив натяк про можливість існування предмета кримінального правопорушення у формі документа, що містить державну таємницю;
- кримінально-правові норми, в яких законодавець під предметом передбачив інформацію, що віднесена до державної таємниці.

До кримінально-правових норм, де предметом кримінального правопорушення є документ, що містить державну таємницю, відносять ст. 329 КК України «Втрата документів, що містять державну таємницю» та ст. 422 КК України «Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості» [8].

До кримінально-правових норм, де предметом кримінального правопорушення документ, що містить державну таємницю, є опосередковано, відносять ст. 114 КК України «Шпигунство», ст. 328 «Розголошення державної таємниці» та ст. 422 КК України «Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості».

До кримінально-правових норм, в яких законодавець під предметом передбачив інформацію, яка віднесена до державної таємниці, ми відносимо ст. 114-2 КК України «Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану» [8].

Наступним нашим кроком буде з'ясування змісту поняття «документ, що містить державну таємницю» та визначення його як предмета кримінального правопорушення.

Розкриваючи сутність змісту документа, що містить державну таємницю, необхідно визначити розуміння поняття «документ». Відповідно до положень ст. 1 ЗУ «Про інформацію» під документом розуміють матеріальний носій, що містить інформацію, основними функціями якого є її збереження та передавання у часі та просторі. При цьому в цій нормі права також закріплене поняття «інформації», а саме: інформація – будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [9]. Тобто, мова йде про те, що під документом ми маємо можливість розуміти будь-який носій на якому закріплена будь-яка інформація. У цьому випадку таке тлумачення поняття «документ» повинно визначати в широкому сенсі слова.

Щодо поняття «документ, що містить державну таємницю», то в цій ситуації законодавець зробив наголос не тільки на факті існування безпосередньо документа, а і на його змістовному наповненні. Тобто на тій інформації, яка закріплена на цьому документі. І така інформація повинна містити в собі державну таємницю (про зміст державної таємниці ми наголошували декілька раніше).

Як ми раніше наголошували, предмет кримінального правопорушення у вигляді документа, що містить державну таємницю, передбачений законодавцем в ст. 329 КК України (як єдиний предмет основного складу кримінального правопорушення) і в ч. 2 ст. 422 КК України (як альтернативний предмет одного із складів кримінального

правопорушення з передбачених в цій кримінально-правовій нормі).

Наприклад, Галицьким районним судом м. Львова 30 серпня 2022 року був розглянутий обвинувальний акт у кримінальному провадженні щодо ОСОБА_4 за ч. 3 ст. 422 КК України, яка будучи відрядженим Головним управлінням розвідки (далі – ГУР), Міністерством оборони України (далі – МО України) у район проведення антитерористичної операції (далі – АТО) та виконуючи функціональні обов'язки на посаді старшого офіцера групи космічної розвідки відділення технічних засобів розвідки командно-розвідувального центру штабу АТО, володіючи знаннями щодо порядку роботи із секретними документами, за невстановлених досудовим розслідуванням обставин та місці, діючи з прямим умислом, усвідомлюючи суспільно-небезпечний характер своїх дій, передбачаючи можливість настання суспільно-небезпечних наслідків та бажаючи їх настання, знаючи про відсутність у ОСОБА_6 доступу до відомостей, що становлять державну таємницю у сфері державної безпеки та охорони правопорядку та будучи необізнаним у кримінально-протиправній діяльності ОСОБА_6, 17 травня 2022 року перебуваючи за місцем власного проживання, надав останньому (тобто ОСОБА-6) шляхом копіювання на його магнітний носій інформації типу «хард» програмний комплекс ГУР МО України під назвою: «SAS PLANET» (що містить 3 483 файли та 1 328 папок) із вмістом файлу «SASPlanet.exe», що станом на 02 лютого 2016 року, тобто на період можливого виготовлення цього програмного продукту, та на даний час відповідає ст. 4.4.7 Зводу відомостей, що становлять державну таємницю та містить гриф обмеження «цілком таємно» [10].

З цього прикладу чітко спостерігається той факт, що кримінальний правопорушник реалізував посягання на сферу національної безпеки України та реалізував суспільно-небезпечний вплив на відомості, що містять державну таємницю, зафіксовані на електронному носіїві. Інакше кажучи, йдеться про те, що електронний носій (магнітний носій інформації типу «хард») розглядається нами в межах складу кримінального правопорушення як його предмет, а саме: річ матеріального світу щодо якої вчинене суспільно-небезпечне діяння.

Дещо складніше питання визначення предмета складу кримінального правопорушення є в ст. 114, 114-2, 328 та ч. 1 ст. 422 КК України. Справа полягає в тому, що законодавець не зробив прямої вказівки на наявність в межах предмета кримінального правопорушення поняття «документа». Диспозиції цих кримінально-правових норм були сконструйовані законодавцем так, що суспільно-небезпечне діяння щодо предмета складу кримінального правопорушення мало такий вигляд:

- передача або збирання відомостей, що становлять державну таємницю (ч. 1 ст. 114 КК України «Шпигунство»);
- розголошення відомостей, що становлять державну таємницю (ч. 1 ст. 328 КК України «Розголошення державної таємниці»);
- поширення, розголошення інформації (відомостей) військового характеру, що становлять державну таємницю (ст. 114-2 КК України «Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану»; ч. 1 ст. 422 КК України «Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості»).

В усіх трьох випадках законодавець наголошує на відомостях, що становлять державну таємницю, але ми розуміємо той факт, що такі відомості повинні бути закріплені на будь-якому матеріальному носіїві (чи то папері, чи то кресленні, чи то фотоматеріалі, чи то відеоматеріалі, чи то електронному пристрої тощо). Інакше кажучи, як і в попередньому випадку, повинен бути документ, що містить у собі державну таємницю, тобто відомості відповідного характеру.

Наприклад, Київським районним судом м. Харкова 03 серпня 2022 року було розглянуто у судовому засіданні кримінальне провадження щодо ОСОБА_4 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 114-2 КК України.

У травні 2022 року у ОСОБА_4 виник кримінально протиправний умисел, що був спрямований на поширення в умовах воєнного стану інформації про переміщення, рух або розташування Збройних Сил України (далі – ЗС України) чи військових формувань. Внаслідок чого ОСОБА_4, реалізуючи вказаний кримінальний протиправний умисел, у

період до 20 год 55 хв 11 травня 2022 року здійснив на території м. Харкова збір інформації про розташування озброєння Збройних Сил України.

Далі, 11 травня 2022 року о 20 год 55 хв, ОСОБА_4, використовуючи наявні технічні засоби з доступом до мережі «Інтернет», поширив в додатку «Вконтакте» на особистій сторінці під назвою «ІНФОРМАЦІЯ_2» (посилання: ІНФОРМАЦІЯ_3), публікацію у вигляді зображення карти місцевості у додатку «ІНФОРМАЦІЯ_4» із координатами розташування військової техніки ЗС України та текстовою частиною: «Примерно 30–40 нациков разместились с тремя артиллерийскими пушками в моем районе по АДРЕСА_4 (около здания патрульной полиции), ждите прилета:) Видимо ситуация с разрушенными зданиями СБУ и полиции ничего не научила. Народ, кто живет в Киевском районе, будьте осторожней и бдительней, не игнорируйте сигнал воздушной тревоги, прячьтесь в укрытиях, укрупы тоже бьют по своим, а потом списывают на страну «агрессора» Россию».

При цьому інформація щодо розташування Збройних Сил України чи інших, утворених відповідно до законів України військових формувань, за можливості їх ідентифікації на місцевості, не розміщувалася у відкритому доступі Генеральним штабом Збройних Сил України, Міністерством оборони України або іншими уповноваженими державними органами [11]. Тож у цьому прикладі відображається застосування на практиці положень ст. 114-2 КК України, де предметом складу кримінального правопорушення є, хоча і опосередковано, документ, а саме створене кримінальним правопорушником повідомлення на електронному пристрої, яке має ознаки державної таємниці.

Враховуючи викладене вище, маємо змогу наголосити на тому, що в ст. 114, 328 та 422 КК України, визначаючи предмет кримінального правопорушення, необхідно зазначити документ, що містить державну таємницю.

Щодо ст. 114-2 КК України, то в цій ситуації законодавець передбачив предмет кримінального правопорушення, як інформацію про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну. Відповідно до ст. 8 ЗУ «Про державну таємницю» така інформація віднесена до державної таємниці у сфері оборони [6]. Інакше кажучи, в цій кримінально-правовій нормі ми маємо предметом кримінального правопорушення конкретний вид державної таємниці. І в цій ситуації, як і в попередніх випадках, така інформація повинна бути закріплена на будь-якому матеріальному носіїві, що в визначається в подальшому як документ.

Висновки. Підсумовуючи викладене вище, можна виділити таке:

- в КК України є низка кримінально-правових норм, в яких предметом кримінального правопорушення є документ, що містить у собі державну таємницю (ст. 114, 114-2, 328, 329 та 422 КК України);
- в окремих кримінально-правових нормах законодавець прямо вказує на явність документа, що містить у собі державну таємницю, а в окремих – тільки опосередковано;
- у випадку використання законодавцем під час законодавчого конструювання предмета кримінального правопорушення термінів «відомості», «інформація» необхідно завжди мати на увазі, що будь-яка інформація є складовою частиною документа.

Список використаних джерел

1. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування (2013–2019 рр.): статистична інформація Генеральної прокуратури України. *Генеральна прокуратура України*. URL: <https://old.gp.gov.ua/ua/statinfo.html>. (дата звернення: 12.07.2023).
2. Тучков С. С. Підроблення як спосіб вчинення злочину : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2005. 17 с.
3. Дзюба Ю. П. Кримінальна відповідальність за викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження (аналіз складу злочину) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2008. 20 с.
4. Тімошенко Н. О. Кримінально-правова характеристика підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збуту та використання : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2009. 19 с.
5. Фіалка М. І. Кримінально-правова охорона документообігу : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Запоріжжя, 2010. 23 с.

6. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>. (дата звернення: 18.07.2023).
7. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>. (дата звернення: 18.07.2023).
8. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>. (дата звернення: 29.07.2023).
9. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-ХІІ. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>. (дата звернення: 29.07.2023).
10. Вирок суду № 1-кп/461/556/22 у справі № 461/3937/22 від 30.08.2022 винесений Галицьким районним суд м. Львова. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106028306>. (дата звернення: 01.08.2023).
11. Вирок суду № 1-кп/953/678/22 у справі № 953/3911/22 від 03.08.2022 винесений Київським районним судом м. Харкова. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105546638>. (дата звернення: 01.08.2023).
12. Shablysty V., Liudvik V. Ddistinguishing the endanger by the mother of a newborn child that caused the death of the child from related criminal offenses by signs of the subjective part. *Philosophy, Economics and Law Review*. 2023. Vol. 3. No. 1. 2023. P. 249–256.

Надійшла до редакції 07.08.2023

References

1. Pro zareiestrovani kryminalni pravoporushennia ta rezultaty yikh dosudovoho rozsliduvannia (2013–2019 rr.): statystychna informatsiia Heneralnoi prokuratury Ukrainy [About registered criminal offenses and the results of their pretrial investigation (2013–2019): statistical information of the General Prosecutor's Office of Ukraine]. Heneralna prokuratura Ukrainy. URL: <https://old.gp.gov.ua/statinfo.html>. (access date: 12.07.2023). [in Ukr.].
2. Tuchkov, S. S. (2005) Pidroblennia yak sposib vchynennia zlochyynu [Forgery as a way of committing a crime] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08. Kyiv, 17 p. [in Ukr.].
3. Dziuba, Yu. P. (2008) Kryminalna vidpovidalnist za vykradennia, pryvlasnennia, vymahannia dokumentiv, shtampiv, pechatok, zavolodinnia nymy shliakhom shakhraistva chy zlovzhyvannia sluzhbovym stanovyschem abo yikh poshkodzhennia (analiz skladu zlochyynu) [Criminal responsibility for stealing, misappropriating, extorting documents, stamps, seals, taking possession of them through fraud or abuse of official position, or damaging them (analysis of the composition of the crime)] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08. Kharkiv, 20 p. [in Ukr.].
4. Timoshenko, N. O. (2009) Kryminalno-pravova kharakterystyka pidroblennia dokumentiv, pechatok, shtampiv ta blankiv, yikh zbutu ta vykorystannia [Criminal law characteristics of forgery of documents, seals, stamps and forms, their sale and use] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08. Kyiv, 19 c. [in Ukr.].
5. Fialka, M. I. (2010) Kryminalno-pravova okhrona dokumentoobihu [Criminal law protection of document circulation] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08. Zaporizhzhia, 23 p. [in Ukr.].
6. Pro derzhavnu taiemnytsiu [On state secrets] : Zakon Ukrainy vid 21.01.1994 № 3855-KhII. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>. (access date: 18.07.2023). [in Ukr.].
7. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy [On the national security of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 21.06.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>. (access date: 18.07.2023). [in Ukr.].
8. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal code of Ukraine] vid 05.04.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>. (access date: 29.07.2023). [in Ukr.].
9. Pro informatsiiu [On information] : Zakon Ukrainy vid 02.10.1992 № 2657-KhII. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>. (access date: 29.07.2023). [in Ukr.].
10. Vyrok sudu № 1-кп/461/556/22 u spravi № 461/3937/22 vid 30.08.2022 vynesenyi Halyskym raionnym sud m. Lvova [Court verdict No. 1-кп/461/556/22 in case No. 461/3937/22 dated 30.08.2022 issued by the Halyskyi District Court of Lviv]. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106028306> (access date: 01.08.2023). [in Ukr.].
11. Vyrok sudu № 1-кп/953/678/22 u spravi № 953/3911/22 vid 03.08.2022 vynesenyi Kyivskym raionnym sudom m. Kharkova [Court verdict No. 1-кп/953/678/22 in case No. 953/3911/22 dated August 3, 2022, issued by the Kyiv District Court of Kharkiv]. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105546638>. (access date: 01.08.2023). [in Ukr.].
12. Shablysty V., Liudvik V. (2023) Ddistinguishing the endanger by the mother of a newborn child that caused the death of the child from related criminal offenses by signs of the subjective part. *Philosophy, Economics and Law Review*. Vol. 3. No. 1, pp. 249–256.

ABSTRACT

Mykhailo Fialka. A document containing a state secret as a subject of criminal offenses in the sphere of protection of state secrets. The subject of scientific research, implemented within the scope of a scientific article, are documents containing state secrets, as the subject of criminal offenses in the sphere of protection of state secrets. The purpose of this study is to analyze the problem of a document containing a state secret as a subject of criminal offenses in the field of state secret protection. Achieving the set goal within the scope of our scientific research is realized through the fulfillment of the corresponding task, namely: through the analysis of the content of individual criminal law norms, which provide for the establishment of criminal liability for socially dangerous acts in the sphere of state secret protection.

In the process of scientific research, the vast majority used general scientific methods, namely: analysis, generalization, systematic approach, and study of documents. This, in turn, made it possible to formulate the novelty of scientific research, which consists in establishing the content of the concept of a document containing a state secret and defining it as a subject of criminal offenses in the sphere of protection of state secrets.

Having studied the essence of the term "document" and its variety "document containing a state secret", the presence of certain characteristic features is emphasized, namely: the basic understanding in this terminological set is the concept of "document"; a document containing a state secret is used in the field of state secret protection.

Having analyzed the content of the Criminal Code of Ukraine, it is emphasized that in the structure of the law, there are several groups of norms in which a document containing a state secret is defined as the subject of a criminal offense: the direction of the provision of a document containing a state secret as the subject of a criminal offense; an indirect indication of the possibility of the existence of the subject of a criminal offense in the form of a document containing a state secret; the subject means information (information) classified as a state secret.

It is concluded that in the Criminal Code of Ukraine, there are several criminal law norms in which the subject of a criminal offense is a document containing a state secret (Articles 114, 114-2, 328, 329, and 422 of the Criminal Code of Ukraine); in some criminal law regulations, the legislator directly indicates the clarity of a document containing a state secret, and in some only indirectly; in the case of the legislator's use of the terms "information", "information" during the legislative construction of the subject of a criminal offense, it must always be borne in mind that any information is a constituent part of the document.

Keywords: *document; a document containing a state secret; state secret; the subject of a criminal offense.*

УДК 343.911

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-3-231-237

Ассоль ШУЛЬЖЕНКО®

доктор філософії в галузі права
(Сумський національний аграрний університет,
м. Суми, Україна)

**КРИМІНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА МОТИВИ ОСІБ,
ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ ПЕНІТЕНЦІАРНИЙ РЕЦИДИВ**

У статті проаналізовано особливості кримінологічних особливостей засуджених, що вчиняють пенітенціарний рецидив. Актуальність теми зумовлена зростанням кількості вчинених злочинів в місцях відбування покарання за останні роки в Україні. Під час дослідження використані такі методи: загальнонаукові (опис, аналіз, синтез, пояснення, класифікація) та статистичний. Порівнювались поняття «повторні злочини», «злочини в місцях несвободи», «злочинність в місцях позбавлення волі», «пенітенціарний рецидив». Під час аналізу правових понять визначено, що найбільш повно кримінологічне явище вчинення злочинів засудженими в місцях позбавлення волі розкривається через поняття пенітенціарного рецидиву. У статті надано як загальні характеристики кримінологічних особливостей пенітенціарних рецидивістів, так і за різними категоріями злочинних проявів.

Ключові слова: *засуджений, злочин, кримінологічні характеристики, особа злочинця, позбавлення волі, покарання, рецидив.*

© А. Шульженко, 2023

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-1272-9638>

assol.shulzhenko@ukr.net